

Aleksander Dobrowolski, Jerzy Lodowski

Głogów-Brzostów, gm. loco, woj.
legnickie, AZP 68-19/-

Informator Archeologiczny : badania 28, 110-111

1994

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Elbląg-Stare Miasto
AZP 16-51/23

Pracownie Konserwacji Zabytków
Spółka z o. o. Pracownia Archeologii
Miast w Gdańsku

Badania prowadzili mgr mgr Grażyna Nawrońska (autorka sprawozdania), Andrzej Gołębiewski, Mirosław Marcinkowski pod kierunkiem Tadeusza Nawrońskiego. Finansowane przez Zarząd Miasta Elbląga. Piąty sezon badań. Miasto późnośredniowieczne i nowożytne (1237-1945).

Badania w 1994 r. były prowadzone we wschodniej części bloku ratuszowego, ograniczonego ulicami: Rzeźnicka-Stary Rynek-Kowalska-Przymurna, oraz po północno-zachodniej i południowo-wschodniej stronie zespołu ratuszowego. Pracami objęto obszar 1290 m², zwiększając dotychczas przebadaną powierzchnię Starego Miasta do 8000 m² (ok. 4% powierzchni miasta).

Wyjaśniono ostatecznie funkcję zabudowy działek: Rzeźnicka 17 i Kowalska 5. Zabudowa ta nie była, jak pierwotnie zakładano, integralną częścią zespołu ratuszowego w jego najwcześniejszej fazie i pochodziła dopiero z późniejszego okresu zabudowy tego terenu, kiedy wzniesiono tutaj kilka bud. Również ul. Kowalska miała w tym okresie inny zasięg — była znacznie szersza od obecnej. Upadła również teza o przejeździe komunikacyjnym z ul. Rzeźnickiej (działka 16) do wnętrza bloku. Odkryte tutaj relikty drewnianej zabudowy (budynek o ścianach plecionkowych, podłoga z okraglaków), jak i wczesna gotycka metryka kamienicy, zdecydowanie wykluczają taką możliwość.

Objęte badaniami archeologicznymi wszystkie podwórka tej partii bloku (w sumie 11), a także tylne partie kamienic Rzeźnicka 14-15, wyjaśniły sposób ich zagospodarowywania od fazy najstarszej (XIII-wiecznej, drewnianej) poprzez gotycką, renesansową aż po XIX/XX-wieczną. Prześlędzone rozwój form budownictwa drewnianego jeszcze przed powstaniem kamienic i określono strukturę zabudowy w obrębie podwórek w czasie funkcjonowania zabudowy murowanej (oficyny i urzędzenia sanitarne: studnie, latryny, wodociągi). Poddano również badaniom wnętrze nietypowej kamienicy Kowalska 10 (dom kupców angielskich), określając jej pierwotne wymiary w fazie gotyckiej i relacje z całym ciągiem średniowiecznych kramów, usytuowanych w zachodniej pierzei ul. Przymurnej, których późniejsza rozbiórka pozwoliła na rozbudowę w okresie renesansu kamienicy Kowalska 10 w tak nietypowej dla Elbląga formie.

W rejonie ulic: Stary Rynek, Kumiela, Tkacka, Mostowa, Rycerska, Św. Ducha pełniono nadzory nad wykopami wodociągowo-kanalizacyjnymi o łącznej długości 525 m, wykonując dokumentację naukową.

Głogów-Brzostów
gm. loco, woj. legnickie
AZP 68-19/—

Muzeum Archeologiczno-Historyczne
w Głogowie

Badania prowadził mgr Aleksander Dobrowolski. Konsultacja doc. dr Jerzy Lodowski. Finansowane przez Wojewódzki Dział Inwestycji w Legnicy Oddział w Głogowie. Drewniana instalacja wodociągowa z okresu renesansu.

W związku z budową instalacji kanalizacyjnej w Głogowie-Brzostów, dnia 22.09.1994 r. przeprowadzono inspekcję terenu. Stwierdzono znaczny stan zaawansowania robót ziemnych przy skrzyżowaniu ul. Kasztanowej i Lipowej oraz na ul. Okrężnej od skrzyżowania z ul. Swierkową. Na ul. Okrężnej wystąpiły nawarstwienia kulturowe oraz sieć drewnianych rur wodociągowych. Archeologiczne badania ratownicze podjęto 26.09.1994 r. Celem ich było wykonanie dokumentacji zachowanych nawarstwień osadniczych oraz zabezpie-

czenie i zakonserwowanie pozyskanych materiałów zabytkowych, co utrudniały głębokie wykopy. Przy ul. Kasztanowej głębokość wykopów na niektórych odcinkach przekraczała 4,5 m, a przy ul. Okrężnej 3,5 m. Z powodu dużych głębokości i niestabilności gruntu wstawiane były rozpory górnicze, zabezpieczające profile wykopów przed zawaleniem. Badania ratownicze były podejmowane dopiero po częściowym podsypaniu wykopów i zdjęciu rozpór podtrzymujących ściany rowów.

Wykonano dokumentację rysunkową wschodniego profilu rowu przy ul. Okrężnej na długości 150 m. Wydzielono dwie warstwy kulturowe. Warstwa nr I (młodsza) miała miąższość od 0,3 do 1 m, natomiast warstwa nr II (starsza) od 0,8 do 1,4 m. Najgrubsze warstwy występowały w części północnej wykopu, a najcieńsze w południowej. W kierunku południowym teren systematycznie się podnosi, tak że na odcinku 150 m różnica wzniesień dochodziła do 1,75 m. Warstwy kulturowe przecinane były licznymi nowożytnymi wkopami pod instalacje wodociągowe i kanalizacyjne z rur betonowych i żelaznych. Zakłócenie warstw spowodowane było również wkopami pod fundamenty nowożytnych budowli wykonanych z cegły. Pomiędzy warstwami kulturowymi wystąpił bruk kamienny o grubości ok. 10 cm, zbudowany z otoczków kamiennych o średnicy do 7 cm. Długość odkrytego bruku wynosiła 11,5 m. Stanowi on prawdopodobnie pozostałość po ówczesnej ulicy. Na styku warstw kulturowych wystąpiła również warstwa przepalanej polepy przemieszanej z gruzem z dużą ilością fragm. kafli, długości 7 m i grubości do 0,15 m. W warstwach kulturowych zidentyfikowano drewniane rury wodociągowe grubości od 25 do 28 cm (jedna z nich — 32 cm). W wykonanym wykopie zaobserwowano 5 rur wodociagowych należących do odrębnych linii. Występowanie rur wiąże się z warstwą nr II. Wyjątkiem jest jedna rura, którą wkopano w warstwę nr II, a wiąże się ona z warstwą nr I. Rura nr 1 obłożona była na całej długości warstwą izolacyjną z siwej gliny, grubości 3–4 cm. Pozostałe drewniane rury widoczne w profilu wykopu nie posiadały warstwy izolacyjnej. Złożone były bezpośrednio w warstwie kulturowej. Układ rur (ich ukierunkowanie) może świadczyć o tym, że woda nimi płynąca pochodziła z tego samego ujęcia. Dwoma rurami nadal płynie woda wykorzystywana w pobliskich gospodarstwach. Wydobyte rury w toku prac inwestycyjnych związanych z budową instalacji ściekowej zostały zniszczone w tak dużym stopniu, że nie nadawały się do konserwacji i przechowywania jako zabytek archeologiczny.

Grodziec Śląski, st. 2
gm. Jasienica, woj. bielskie
AZP 108-46/1

Muzeum w Cieszynie

Badania prowadził mgr Wiesław Kuś. Finansowane przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Bielsku Białej. Kontynuacja badań z 1984 r. Ruiny XVI-wiecznego kościoła p. w. św. Bartłomieja.

Powodem podjęcia badań w 1994 r. był fakt pojawienia się wewnątrz zachowanego w stanie ruiny, zabezpieczonego przez konserwatorów prezbiterium kościoła prostokątnych odkształceń XIX-wiecznej betonowej wylewki. Przebadana w 1984 r. komora grobowa w prezbiterium pozwalała przypuszczać, że owe odkształcenia mogą być związane z innymi pochówkami zlokalizowanymi w tym miejscu.

Wykop o wymiarach 1,2 x 2 m założono przy północnej ścianie prezbiterium, w miejscu odkształceń. Po zdjęciu wylewki i podsypki piaskowej o grubości 0,2 m przystąpiono do eksploracji warstw, na które składała się syпка, jasnobrunatna ziemia, przemieszana z dużą ilością kamieni, fragm. cegły oraz zaprawą wapienną. Na głębokości 1,1 m natrafiono na kompletny pochówek szkieletowy, ułożony na osi wschód–zachód, głową skierowany na zachód. Pochówek złożony był w trumnie drewnianej, zachowanej szczątkowo. Zachodnia część pochówka została częściowo zniszczona przez inny, odsłonięty w profilu zachodnim wykopu, młodszy pochówek, ułożony głową na wschód. Dalsza eksploracja ujawniła na głębokości 1,6 m kolejny pochówek szkieletowy ułożony na osi wschód–zachód, z głową skierowaną na zachód, złożony w zachowanej szczątkowo trumnie drewnianej, którego